

Med den fjerde og sidste serie af artikler når vi frem til oplysningstiden og dermed en tidsalder hvor kilderne til belysningen af „de andres“ opdagelse af europæerne skulle flyde lidt rigeligere. Greg Denings causeri over teatret som metafor for relationerne mellem opdagere og opdagede i Stillehavet har været en inspiration for flere af de øvrige bidrag, og fungerer i bogen først og fremmest som leverandør af endnu flere metaforer for de interkulturelle processer som hverken historikere, litteraturforskere eller antropologer endnu er ret gode til at håndtere tilstrækkeligt overbevisende. Peter H. Woods oversigt over etnohistoriske studier om kulturmødet mellem nordamerikanske indianere og den hvide mand i Captain Cooks tidsalder minder mikrokosmisk endnu en gang om den mangfoldighed af kontakt- og udvekslingssituationer på makroniveau, der på andre måder også er genstand for hele bogen i øvrigt.

Og med de sidste to artikler – et postmoderne feministisk raid over de australske originals som jeg må tilstå jeg ikke kunne få mig selv til at læse, og – som en slags rosin i pølseenden havde jeg nær sagt – James A. Boons underholdende ekskurs over omskæringens etnografi med udgangspunkt i Montaignes rejsejournal. Med behørig reference til Michel Foucault, Clifford Geertz, James Clifford, Edward Said, Jacques Derrida, Immanuel Kant, Claude Lévi-Strauss etc. samt ikke mindst James Boon *himself* – er der også draget omsorg for at bogen vil kunne vinde indpas i undervisningen på *campus* alle de steder, hvor den politiske korrekthed sættes højere end den historiske erkendelsesinteresse, der i øvrigt er karakteristisk for bogen.

Den annoterede litteraturliste der ledsager bogen lader desværre til mest at skulle tjene forfatterne selv og deres venner. Men selvom bogen altså dermed og gennem de sidste artikler også kan tjene som dokumentation for tidsånden rummer den en fremragende indføring til studiet af kulturmøder i kølvandet på den europæiske ekspansion fra det 15. til det 18. århundrede. Bogen er som så utrolig mange andre blevet til i anledning af jubilæumsåret 1992. Trods den forlængede inkubationstid må den anses for at være et af de vægtigste resultater af alt hurlumhejet.

Michael Harbsmeier
dr.phil., lektor
Odense Universitet

SARAH LUND SKAR: *Lives Together—Worlds Apart: Quechua Colonization in Jungle and City.* Oslo Studies in Social anthropology. Oslo: Scandinavian University Press 1994. 290 sider, illustreret. ISBN 82-00-21957-7 hardback, pris NOK 298,-.

Der findes ikke noget så spændende i denne verden som at forestille sig, at man kan hoppe ind i hovedet på andre mennesker og sidde der og kigge ud på verden og se, hvordan den ser ud gennem deres øjne. For nogle antropologer er dette selve essensen og meningen med deres profession: at forstå andre menneskers erfaringer og omverdenssyn ved at leve sig ind i deres tanker og vilkår. Intentionen er absolut nobel. Den indebærer imidlertid en velkendt risiko, for at antropologen får vanskeligt ved at skelne mellem sin egen og de studerede andres tolkninger af verden.

Sarah Lund Skar skriver i sin bog om, hvorledes (hun mener at) folk fra en landsby, Matapuquio, i Perus andine højland oplever sig selv i forhold til landsbyen inden for rammerne af en kompleks migrationskontekst med en uendelig rejsen frem og tilbage mellem landsbyen, storbyen (Lima) og kolonier i højjunglen (Chanchamayo). Projektet er spændende i den forstand, at her er tale om et forsøg på at lægge en ny vinkel på studiet af migration gennem en udforskning af, hvorledes matapuquioerne oplever omplantningen „displacement“ og rekonstruerer deres identitet, samtidig med at de også må finde en ny mening med den hjemlige landsby og deres vedvarende tilknytning til den.

Ifølge forfatteren selv skulle projektet have omfattet studier af Matapuquio-migranter i Lima såvel som i Chanchamayo. Desværre blev opholdet i Chanchamayo kun af tre måneders varighed grundet intolerance over for en ikke angivet profylakse, hvilket Sarah Skar meget beklager. Forfatteren advarer således på forhånd læseren om, at hendes viden om Chanchamayo og kolonierne dér lader noget tilbage at ønske. Bogens 30 sider om Chanchamayo inkluderer da også en del indlysende vrøvl. Sarah Skar hævder fx at der klimatisk ikke er forskel på regn- og tørtid (hun henviser til et generelt værk „Træet og Skoven i det Andine Samfund“ for denne information), og at folk i junglen frister en kummerlig tilværelse på næringsfattig basisføde af bananer og taro (*pituca*, *colocasia esculenta*), som hun

forveksler med yucca (manihot esculenta). Imidlertid er det sådan, at der er endog overordentlig stor forskel på regntid og tørtid i Chanchamayo, hvor regnen vælter ned i dage- og ugevis fra december til april, mens der kun falder ringe eller slet ingen regn fra maj til oktober. Denne årstidsvariation er naturligvis styrende for, hvornår marker kan tilplantes og høstes, og for, hvornår rejser kan foretages. Hvorledes en feltarbejder kan omgås migranter, der kontraheres som sæsonarbejdere til kaffe-høsten, såvel som kolonister, som er landbrugere, uden at opdage, at der er forskel på regn- og tørtid i Chanchamayo, synes lidt af en gåde. I øvrigt er basisføden overalt i højjunglen yucca og bananer, begge udmærkede fødeemner, som de indfødte befolkninger har ernæret sig glimrende på, lige så længe som de andine folk har levet af kartofler og majs. Taro (pituca) udgør et tilbehør, der spises som en slags grøntsag. Men den har intet med yucca at skaffe og har aldrig været „main staple“ i højjunglen. Kolonister opfatter undertiden junglens lokale fødemidler som inferiorer. Men dette er vel næppe ensbetydende med, at de så også er det.

Sarah Skar er ikke specielt omhyggelig med at skelne mellem hverken sine informan- ters, sine egne eller sine sekundærkilders opfattelser. Hun bruger heller ikke tid på at redegøre for det, som mere naive kolleger undertiden kalder „virkeligheden“, banale ting, som vel udgør de materielle, fysiske og økonomiske rammer for matapuqueñoernes oplevelse af „displacement“. Således kommer fx en påstand om, at den indfødte befolkning, amuesha, i Chanchamayo ikke er bofaste, til at hænge frit i luften. Læseren får ikke at vide, om amueshaerne faktisk er ikke-bofaste, eller om det blot er noget, kolonister siger, at de er. Kolonister anser gerne de folk, hvis jord de overtager, som „nomadiske“, dvs. folk, der „ikke rigtig“ bor nogen steder. Hermed legitimeres kolonisternes moralske „ret“ til at kolonisere. Man kunne mene, at det måske var antropologens opgave i det mindste at indføje en fodnote om, at amuesha faktisk er bofaste inden for det territorium, de har anset som deres. Det er selvfølgelig udmærket at få at vide, at matapuquio-nybyggerne ser ned på Chanchamayos indfødte og kalder dem „nomader“. Men det kunne have været spændende, hvis Sarah Skar fx havde prøvet at undersøge, hvorledes nybyggerne bærer sig ad med at fastholde og reproducere dette billede af

amueshaerne, når de ved selvsyn kunne overbevise sig om, at det ikke passede. Det kunne sikkert også have været nyttigt, hvis forfatteren havde gjort sig bekendt med de få og udmærkede antropologiske monografier, som faktisk er skrevet om nybyggere og kolonisering i Chanchamayo – hvad hun tydeligvis ikke har. Givet den stedmoderlige behandling af matapuqueñoernes færden i Chanchamayo, som forfatteren blankt vedkender sig, er det måske en smule ude af proportion at lade bogens undertitel hedde „Colonization in jungle and city“. Og dog – bogens fokus er netop ikke på, hvad der faktisk foregår dette eller hint sted. Formålet er netop, med forfatterens ord, at forstå „displacement“ sådan som folkene fra Matapuquio oplever det. Tilnærmelsen hertil sker dels gennem impressionistiske beskrivelser af sekvenser af begivenheder og handlingsforløb – og her er forfatteren på sit højeste; og dels gennem henvisninger til og redegørelser for, hvad andre forfattere (antropologer) har sagt og ment om andre andine landsbyfolks opfattelser af omverdenen. Man kunne hver gang have ønsket, at Sarah Skar i højere grad ville have præsenteret sine egne data, fortalt os, hvad hendes informanter faktisk sagde og gjorde, frem for at lade resultaterne af andre antropologers sikkert udmærkede undersøgelser trække ind som argumentation for at denne eller hin tolkning af (Sarah Skars indtryk af) matapuqueñoernes opfattelser kan være plausibel.

Den ledende metafor for forholdet mellem landsbyen og migranterne er billedet af noget suppe spildt på gulvet således at en del mindre dråber ligger uden for den større slat. Alle matapuqueñoer udgør del af samme suppe, men nogle, migranterne, kan være afskåret fra deres ophav. Disse „displacerede“ dråber vedbliver at være af en og samme suppe, og de vil altid forventes at vende tilbage til gryden, hvorved orden vil være restitueret i verden – såvidt vi kan forstå.

Bogen rummer interessante iagttagelser og antyder også delvis nogle svar på nogle af de spørgsmål, som selve migrationen som mentalt fænomen rejser. Metodisk tages deri midlertid ikke stilling til spørgsmålet, om de studerede folks „erfaring“ også omfatter sådanne aspekter, som de ikke selv er bevidste om eller giver udtryk for, og som alene formuleres som antropologens fortolkning og påpejning af mulige sammenhænge. Enkelte gange får læseren klar besked om, at denne

eller hin forståelse af et fænomen ikke er udtrykt som sådan af informanterne – den er alene antropologens velovervejede tolkning, må man formode – men al den stund, at alt, som har med Matapuquio at gøre, i sidste ende ses at være „af samme suppe“, glider såvel forfatterens tolkninger som sekundære kilders opfattelser umærkeligt ind på lige linie med informanternes eksplicit udtrykte ditto. Sarah Skar har mindst ét tidligere feltarbejde i Matapuquio bag sig, og hendes tolkninger af migranternes opfattelser og erfaringer er formentlig rimelige – gætter denne anmelder på. Givet måden hvorpå materialet præsenteres, er det blot ikke til at se det, hvis man ikke lige ve' det! Sarah Skar har andetsteds skrevet læseværdige bidrag til kønsforskningen på baggrund af sine studier i Andes. I dele af *Lives Together...* konstruerer hun levende beskrivelser af begivenhedsforløb, som fint formidler andre dimensioner af migranternes liv end dem, som præsenteres i konventionelle migrationsstudier. Måtte man måske ønske, at hun næste gang ville skrive en roman eller et rejsebrev.

Hanne Veber
Gill, Massachusetts
USA